

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

**Činnost Amnesty International v České republice
Activity of the Amnesty International in the Czech Republic**

Student: Bc. Pavla Šuráňová
Vedoucí bakalářské práce: Ing. David Slavata, Ph.D.

Ostrava 2011

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Ing. Davidu Slavatovi, Ph.D. za vstřícný přístup a podnětné připomínky a Gábině Bártové za její čas a trpělivost.

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne

.....

(podpis)

Obsah

1	Úvod	7
2	Činnost a hospodaření Amnesty International v ČR	9
2.1	Charakteristika neziskového sektoru	9
2.1.1	Důvod existence neziskových organizací	9
2.1.2	Sektorové členění hospodaření a zařazení NNO	10
2.1.3	Význam nestátních neziskových organizací	11
2.1.4	Občanské sdružení	12
2.1.5	Financování občanských sdružení	13
2.1.5.1	Definice fundraisingu a způsoby provádění	13
2.2	Historie a vznik Amnesty International	14
2.3	Základní informace o organizaci	15
2.3.1	Kampaně	16
2.3.1.1	Kampaňové výsledky	18
2.4	Organizační struktura AI ČR	19
2.4.1	Charakteristika skupin AI ČR se zaměřením na Ostravskou skupinu ..	22
2.4.1.1	Financování skupiny	23
2.4.1.2	Ostravská skupina	24
3	Analýza vybrané organizace	26
3.1	Finanční analýza AI ČR	27
3.1.1	Využití fundraisingových metod	31
3.2	SWOT analýza AI ČR	32
4	Využití řešené problematiky v médiích	34
4.1	Článek	34
4.2	Reportáž z Valné hromady Amnesty International	36
4.3	Anketa	40
4.4	Rozhovor	42
5	Závěr	46
	Seznam použité literatury	48
	Seznam zkratk	50
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	51
	Přílohy	52

1 Úvod

Určující motivací pro vznik této práce byl můj dlouhodobý zájem o lidská práva a mé zainteresování při vzniku Ostravské skupiny Amnesty International ČR. Při zapojování do aktivistických činností a starostí o chod skupiny jsem začala rozmyšlet, jak by se daly určité problémy, se kterými se skupina musela vyrovnávat, zlepšit. To mě vedlo i k výběru tématu této bakalářské práce.

Hlavním záměrem této práce bude poskytnout komplexní náhled na občanské sdružení Amnesty International ČR. **Cílem** práce je provést analýzu organizace a následně z ní vyvodit závěry a navrhnout případné možnosti zlepšení chodu organizace. Budu se snažit vyvrátit nebo potvrdit **hypotézu**, že se jedná o ekonomicky silnou a vlivnou organizaci na poli podpory lidských práv, která každým rokem posiluje své pozice mezi neziskovými organizacemi zabývajícími se prosazováním dodržování lidských práv a zvyšuje svou kredibilitu. Využiji při tom **metody** indukce a následné dedukce a také metody obsahové analýzy a syntézy.

Vzhledem ke statutu Amnesty International v ČR je v první kapitole zahrnuta podkapitola, která je věnována neziskovému sektoru. AI ČR je občanským sdružením, které kategoricky řadíme do neziskového, nestátního, soukromého sektoru. Právě subjektům soukromé neziskové iniciativy s ohledem na její hospodářskou rovinu se budu věnovat v této části. Nejdříve je zařadím do kontextu celkových hospodářských vztahů. Zároveň zmíním členění hospodářství do jednotlivých sektorů a blíže popíši jen ty sektory, které jsou předmětem tohoto výkladu a přímo souvisí s kategorizací „občanského sektoru“. Neopomenu uvést i základní paradigmatu a právní vymezení občanského sdružení. V teoretické části budu vycházet a odkazovat na publikace Boukala *Nestátní nezisková organizace*, Rektořka *Organizace neziskového sektoru*. V podkapitole, ve které se budu zabývat fundraisingem, tedy metodou financování, budu vycházet z publikací Ledvinové *Základy fundraisingu* a také Šobáňové *Fundraising*.

K tomu, abych mohla analyzovat organizaci Amnesty International ČR, popíši její vnitřní organizační strukturu, která má návaznost na mezinárodní složení AI. Nastíním základní principy jejího fungování, hlavní náplň práce a činnosti, které vyvíjí

na podporu lidských práv. V rámci vnitřní struktury blíže charakterizují tzv. místní skupiny AI, které jsou hlavními realizátory kampaní a rozšiřují povědomí o lidských právech a činnosti Amnesty International ČR. Zaměřím se na problémy, kterým skupina čelí a zmíním způsoby, jak jim skupina předchází. Třetí kapitola, s názvem Analýza vybrané organizace, bude zaměřena na finanční analýzu sdružení, kde se pokusím zhodnotit její hospodářský vývoj za vytyčené období 2005-2009. Zmíním používané metody fundraisingu a jejich úspěšnost.. V rámci SWOT analýzy uvedu obecná rizika, která by mohla v budoucnosti narušovat trvalý chod sdružení a pokusím se navrhnout možná řešení.

V žurnalistické části se tematicky zaměřím na činnost, kterou AI uskutečňuje. Formou rozhovoru vyzpovídám koordinátoru aktivismu z pražské Kanceláře AI, která má na starosti zejména komunikaci s těmi, kteří projeví zájem zapojovat se do aktivit Amnesty International. V práci se objeví reportáž z Valné hromady, tedy setkání všech členů a zástupců řídicích orgánů, kteří se rovným dílem podílejí na chodu organizace a rozhodují o tom, jakým směrem se bude organizace v následujících letech ubírat. V článku budu informovat o vernisáži výstavy „Vyrobeno za každou cenu“ a promítání filmu China Blue, kterou uskutečnila Ostravská skupina AI v Antikvariátu a klubu Fiducia v Ostravě. V neposlední řadě se v práci objeví také anketa s náhodnými respondenty.

2 Činnost a hospodaření Amnesty International v ČR

V následující kapitole nejdříve charakterizuji neziskový sektor, zmíním důvody jeho existence a legislativní zakotvení. Charakterizuji občanské sdružení a jeho možnosti financování. Budu pokračovat historií a základní myšlenkou vzniku organizace Amnesty International a jejím rozšíření do celého světa a následně i do České republiky. Uvedu základní informace, principy a cíle sdružení v ČR, které se opírají o mezinárodní stanovy. Dále se budu zabývat vnitřní strukturou organizace s návazností na vnější internacionální strukturu. Jednotlivé organizační jednotky popíši a zmíním jejich základní činnosti. Blíže se pokusím vymezit složení a chod Ostravské skupiny AI a budu analyzovat hlavní problémy v komunikaci a vedení nadřazeného orgánu – Kanceláře AI ČR. Vycházet budu především z vlastních zkušeností a poznatků a dále pak ze samotných stanov sdružení a interních dokumentů.

2.1 Charakteristika neziskového sektoru

Pro pochopení principů, na kterých neziskové organizace fungují a proč vlastně existují, je důležité znát vymezení prostoru, který je jim určen v rámci národního hospodářství. Tedy vymezení mantinelů, ve kterých mohou vyvíjet svoji činnost a při tom plnit svá poslání ve vztahu k občanské společnosti, kterou pomáhají stabilizovat, kultivovat a ve které podporují demokratické principy jejího fungování.¹ Právě následující podkapitola bude věnována důvodům vzniku neziskového sektoru a začleňování neziskového sektoru do hospodářských vztahů.

2.1.1 Důvod existence neziskových organizací

Důvodů pro vznik neziskových organizací (dále NO) je mnoho. Jedna z možností je, že stát není schopen sám o sobě vykonávat všechny ekonomické funkce a selhává. Proto nastupuje NO, která se snaží suplovat roli státu a snižovat tak či doplňovat některé skutečnosti. Neziskový sektor je označován někdy jako tzv. třetí sektor. To

¹ REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomie, teorie a řízení*. 3. aktual. vyd. Praha: Ekopress, 2010, s 23.

znamená, že se jedná o sektor mezi státem a trhem. Jeho cílem není vytvářet zisk a ten následně rozdělovat mezi vlastníky.²

Na neziskový sektor je možné pohlížet ze dvou úhlů – sociologického a ekonomického. V sociologickém náhledu je třetí sektor vnímán jako občanská společnost. Z hlediska ekonomického je nutné NO chápat současně se ziskovým sektorem jako součást národního hospodářství.

2.1.2 Sektorové členění hospodaření a zařazení NNO

Petr Boukal člení hospodářství určité země z hlediska sektorů na:

- ziskový (tržní) sektor;
- neziskový (netržní) sektor.

Dále charakterizuje neziskový (netržní) sektor jako „soubor subjektů, který je zakládán s primárním cílem dosáhnout přímého užitku a který má většinou charakter veřejné služby. Tyto subjekty nakládají s majetkem financovaným vlastními zdroji, které pocházejí buď od soukromých subjektů nebo od veřejných subjektů na základě přerozdělovacích procesů. Možné je i použití cizích zdrojů (např. půjček).“³

Pro to, abychom mohli neziskový (netržní) sektor blíže specifikovat, je nutné jeho další členění na:

- neziskový veřejný sektor;
- neziskový soukromý sektor;
- sektor domácností.

Soukromý neziskový sektor je nazývaný též jako sektor nevládních neziskových organizací. Neziskový soukromý sektor je ta část národního hospodářství, jejíž cílovou funkcí není zisk, ale přímý užitek. Je financována ze soukromých financí, aniž by bylo očekáváno dosažení zisku.⁴ Respektive NNO může vytvářet zisk, ale ten není primárním cílem a musí být zase použit k rozvoji této organizace a plnění cílů. Toto zaměření vyjadřuje i názvosloví v dalších jazycích: NGO – non governmental

² REKTOŘÍK J. a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomie, teorie a řízení*. 3. aktual. vyd. Praha: Ekopress, 2010, s. 15.

³ BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2009, s. 10.

⁴ REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomie, teorie a řízení*. 3. aktual. vyd. Praha: Ekopress, 2010. s. 14.

organization nebo více ustálený výraz Non For Profit Organisations, oder öffentlichen als gevinnoorientierten Institutionen.⁵

Nestátními neziskovými organizacemi v České republice mohou být:

- občanská sdružení;
- obecně prospěšná společnost;
- nadace nebo nadační fond;
- registrovaná církev nebo náboženská společnost;
- politické strany a politická hnutí.

Na základě této teorie je možné konstatovat, že Amnesty International, podle členění, které ve své publikaci uvádí Petr Boukal, je organizace neziskového (netržního) sektoru, která dále patří do neziskového soukromého sektoru.

2.1.3 Význam nestátních neziskových organizací

Nestátní neziskové organizace (dále jen NNO) mají v sociálním, kulturním i ekonomickém životě společnosti velký význam. Existence NNO je výrazem aplikace svobody, sdružování, což představuje základní princip demokracie a občanské společnosti. Každý jednotlivec má právo vstoupit do veřejného prostoru a prosazovat svůj zájem, resp. naplňovat poslání, pokud tímto úsilím neohrožuje jiné občany.

Existence NNO je obvykle vyjádřením dobročinnosti jednotlivce připraveného pomáhat druhým, kteří se dostali ne vlastní vinou do obtížné situace. Dobročinnost jako hodnota vedoucí k založení NNO vychází z pozitivního vztahu k lidem. Jde o tzv. filantropii, tj. lásku k lidem. NNO překonávají důsledky vládních a tržních selhání. Vláda může selhávat, protože se přirozeně snaží vyhovět většině a občas zanedbá menšiny, které mohou prostřednictvím NNO prosazovat své zájmy. Trh rovněž selhává v různých oblastech života společnosti. Počet aktivních NNO je barometrem rozvinutosti občanské společnosti. NNO zastupují veřejnost na základě principu aktivního občanství, sdružují odborníky vystupující vůči státní správě a zároveň posilují přímou pozici občanů vůči ní.⁶

⁵ BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2009, s. 14.

⁶ BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2009, s 19-20.

2.1.4 Občanské sdružení

Jak už jsem zmínila na začátku této kapitoly, Amnesty International ČR je občanským sdružením. Právní rámec občanského sdružení a jeho základní paradigmaty jsou zakotveny v *Zákonu č. 83./1990 Sb. o sdružování občanů*. Právo na sdružování je podle čl. 20 *Listiny základních práv a svobod* (LZPS) jako jedno ze základních politických práv přiznáno každému, nikoli pouze občanům ČR. Občanské sdružení je sdružení fyzických či právnických osob za účelem realizace společného zájmu (nenáboženského, nepolitického, nepodnikatelského charakteru), které registruje ministerstvo vnitra. K registraci je potřebné vyhotovit žádost a k ní připojit ve dvou kopiích text stanov sdružení. Autorem žádosti je přípravný výbor složený minimálně z tří osob majících české občanství, z nichž alespoň jedna je starší 18 let. Návrh registrace se podává písemně Ministerstvu vnitra ČR. Pokud má návrh vady, ministerstvo na tuto skutečnost do pěti dnů upozorní přípravný výbor. V opačném případě zahájí registrační řízení.

Hlavním zakládacím a organizačním dokumentem sdružení jsou stanovy. Formát stanov není jednotně určen žádným předpisem, jejich podrobnost závisí na předmětu plánované činnosti a také na složitosti struktury zakládaného sdružení.⁷

Stanovy musí obsahovat informace, které stanovuje § 6 *Zákona o sdružování občanů* (ZSO). Jsou to: název sdružení, sídlo, hlavní vytyčené cíle, práva a povinnosti členů sdružení, orgány sdružení, způsoby ustavování a zásady hospodaření. Občanské sdružení je možné zřídit jak k cíli vzájemně prospěšnému, tj. k podpoře svých členů, tak k cíli obecně prospěšnému, tj. ku prospěchu veřejnosti, popř. ve veřejném zájmu.⁸ Nejvyšším orgánem sdružení je valná hromada volící radu a předsedu sdružení, kteří rozhodují v době mezi valnými hromadami.⁹

Od roku 1990 se v ČR zaregistrovalo více než 83. tisíc občanských sdružení. Vývoj za posledních 5 let uvádím v tabulce 1.1.

Tabulka 2.1 Počet aktivních občanských sdružení

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Občanské sdružení	58 347	61 802	65 386	68 631	71 164	83 813

Zdroj: www.mvcr.cz

⁷ BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2009, s 41.

⁸ SKOVAJSA, M. *Občanský sektor : organizovaná občanská společnost v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s 193.

⁹ BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2009, 42.

2.1.5 Financování občanských sdružení

„Nestátní neziskový sektor zahrnuje činnosti, které jsou funkčně podobné činnostem ve veřejném sektoru, avšak funguje na bázi nestátního vlastnictví organizací a institucí, které se v něm vyskytují, a jejichž financování není nutně podmíněno poskytováním prostředků z veřejné rozpočtové soustavy.“¹⁰

Naplnění poslání nestátní neziskové organizace vyžaduje finanční zdroje. Jejich zajištění je hlavním úkolem financování. Na problematiku financování občanských organizací je nutno pohlížet jako na problematiku typického vícezdrojového financování. „Organizace pro svoji činnost využívají vlastní zdroje (příspěvky členů, výnosy z vlastní činnosti a pod.), sponzorské dary a u občanských sdružení a obecně prospěšných společností je možné poskytovat dotace ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu obce.“¹¹

Základním předpisem, který stanoví finanční vztahy ke státnímu rozpočtu je *zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech*. Tyto vztahy jsou dány jen tím, že ze státního rozpočtu je možné občanským sdružením a obecně prospěšným společnostem poskytovat dotace. Dotace se poskytují podle § 16 rozpočtových pravidel a to zásadně jako účelové dotace na konkrétní akce, programy nebo předem stanovené oblasti potřeb.

2.1.5.1 Definice fundraisingu a způsoby provádění

Jednou z možností jak si neziskové organizace mohou obstarávat finance je i fundraising¹². Organizace Amnesty International ČR takovou možnost financování využívá a proto je vhodné tuto terminologii blíže popsat.

Na fundraising můžeme pohlížet z dvojího úhlu, jednak jako na systematickou činnost, jejímž výsledkem je získání zejména finančních prostředků na činnost organizace nebo jednotlivce. Ovšem také jako na vědu o tom, jak druhé motivovat k dobrým skutkům, jak je přesvědčit, že peníze nejsou všechno a dát jim možnost

¹⁰ HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, s 42.

¹¹ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html

¹² Definice: získávání finančních prostředků.

darovat i svůj čas, zájem, důvěru.¹³ Fundraising v této podkapitole budeme chápat jako jednu z podpůrných činností, kterými si organizace zajišťuje část svých financí.

Fundraising je především chápán jako osobní práce s dárcem, která je považována za nejúčinnější metodu získávání finančních prostředků. Existují ovšem i další techniky získávání dárců. Mezi takové patří např. veřejná sbírka, navštěvování domácností, oslovení lidí na ulici, pokladničky, dárcovské sms, přímé oslovování poštou, inzerce, členské příspěvky nebo také prodej různých předmětů či služeb atd. Při získávání peněz preferují neziskové organizace přímý kontakt, ať už se jedná o osobní návštěvy, poštovní zásilky, telefonické oslovování dárců nebo jejich oslovení na veřejnosti. Organizace získávají peníze většinou jednorázovým platebním příkazem nebo v hotovosti.

2.2 Historie a vznik Amnesty International

Amnesty International (dále jen AI) založil roku 1961 britský právník **Peter Benenson**. Ten byl šokovaný článkem v novinách o dvou portugalských studentech z města Coimbra, kteří byli odsouzeni k sedmi letům vězení za to, že si v době autoritářsko-konzervativního režimu Antonia de Oliveira Salaza připili na svobodu. Benenson na popud této události zveřejnil 28. května 1961 v časopisu The Observer článek *Zapomenutí vězni*, ve kterém žádal čtenáře, aby se pokojným způsobem zasazovali o propuštění tisíců lidí vězněných po celém světě za jejich politické nebo náboženské přesvědčení. Z krátkého apelu se stalo mezinárodní hnutí, které pracovalo na ochranu těch, kteří byli uvězněni za nenásilné vyjadřování svých názorů. V různých zemích začaly vznikat skupiny pisatelů dopisů na obranu obětí nespravedlností a během prvního roku začala nová organizace pracovat na 210 případech. Pro lepší komunikaci i koordinaci mezi vznikajícími skupinami vznikla v červenci roku 1961 v Londýně první malá kancelář AI. O rok později pak byla na mezinárodní konferenci v Belgii Amnesty ustavena jako stálá organizace s Mezinárodním sekretariátem v Londýně. Peter Benenson se stal jejím prvním oficiálním prezidentem. V srpnu roku 1963 OSN přidělila AI poradní status ve věcech

¹³ LEDVINOVÁ, J.; PEŠTA, K. *Základy fundraisingu aneb jak získat peníze na prospěšnou činnost*. 1. vyd. Praha: ICN, 1996. s 7.

lidsko-právních, později v roce 1969 získala poradní status i od organizace UNESCO.¹⁴

Členská základna organizace začala narůstat, v roce 1969 měla na 15 000 členů, k dnešnímu dni podle Výroční zprávy 2009 AI čítá přes 3,2 milionů členů. To umožňuje práci na stále nových lidsko-právních tématech. V roce 1977 dostala organizace Nobelovu cenu míru.

V České republice byla pobočka organizace Amnesty International založena k 30.10. 1991 jako občanské sdružení a okamžitě se zapojila do mezinárodních aktivit. Ty jsou koordinovány z Kanceláře AI, která sídlí v centru Prahy a je otevřena členům, veřejnosti i lidem hledající pomoc.

2.3 Základní informace o organizaci

Amnesty International (dále jen AI) staví především na principech univerzality a nedělitelnosti lidských práv, mezinárodní solidarity, nestrannosti, nezávislosti a spolehlivém výzkumu. Nezávislost AI je umocněna neprovázaností na vládách, politických stranách, ekonomických subjektech, náboženstvích či ideologiích všeho druhu. Na svůj výzkum stavu lidských práv nepřijímá prostředky od vlád a uplatňuje přísná pravidla pro přijímání finančních darů.

AI je demokratická organizace, která naslouchá hlasům svých členů a konzultuje činnost s dalšími aktéry občanské společnosti. Tento fakt AI výrazně odlišuje od drtivé většiny jiných neziskových organizací. Práce AI je řízena dobrovolníky, kteří jsou voleni do Koordinačního výboru a Kontrolní a revizní komise¹⁵ (viz Organizační struktura AI). To s sebou může nést určité výhody (transparentnost a otevřenost rozhodování) ale i nevýhody a značná rizika (řídící orgány jsou složené z dobrovolníků, což sebou nese riziko nestability, přetížení či úplné vyhoření).

Základní charakterizační činností AI je soustavné úsilí vést kampaně za dodržování mezinárodně uznávaná lidská práva. Zásadním dokumentem, o který se činnost AI

¹⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/Amnesty_International

¹⁵ Stanovy 2011. Amnesty International ČR o. s. Praha: 2010.

opírá, je *Všeobecná deklarace lidských práv* a dále pak řada mezinárodních aktů o lidských právech (viz příloha č. 1). Aktivita hnutí zahrnují jak činnost výzkumnou, tak činnost praktickou, v níž se – vedením jedné až dvou tématických kampaní (ty AI iniciuje přibližně od 90. let 20. století) – zaměřuje zejména na oblast prevence a ukončení zásadního porušování práv.

Základním cílem tohoto hnutí je dodržování lidských práv ve světě. V současné době je nejvíce preferováno:

- propuštění vězňů svědomí a spravedlivé soudy pro všechny;
- zrušení trestu smrti a zastavení mučení;
- ochrana civilistů v ozbrojených konfliktech;
- zastavení násilí na ženách;
- zajištění práv uprchlíků a migrantů;
- odstranění chudoby a diskriminace.

Dílčí cíle se pak uskutečňují v rámci jednotlivých kampaní, které jsou každým rokem proměnlivé a mění se jejich priority. Při výběru lidsko-právního zaměření pro dané období musí AI ČR vycházet z mezinárodních priorit, o kterých rozhoduje Mezinárodní sekretariát v Londýně. Tyto priority jsou dostatečně flexibilní tak, aby bylo možné reagovat na aktuální situaci. AI ČR prioritně zpracovává na národní úrovni vždy jedno téma po dobu zpravidla jednoho roku.

2.3.1 Kampaně

V této podkapitole nastíním, čím se vlastně sdružení AI ČR celoročně zabývá a na jakých kampaních pracuje.

Tradičním tématem, kterým se AI zabývá již od svého prvopočátku je boj za práva tzv. **vězňů svědomí**, kteří jsou ve své zemi v ohrožení, jsou nespravedlivě pronásledováni, hrozí jim mučení, poprava nebo jsou jinak ohroženi. AI se snaží o jejich případu informovat širokou veřejnost, kterou zároveň vyzve ke psaní osobních dopisů zodpovědným úřadům. Psaní urgentních apelů představuje jednu ze základních aktivit dobrovolnických skupin AI ČR a jejich úspěšnost je podle statistik, které má Kancelář AI ČR k dispozici, zhruba 30-40 %. Neznamená to, že je člověk

vždy propuštěn na svobodu, ale např. získá alespoň kontakt s právníkem nebo s rodinou, je mu poskytnuta základní zdravotní péče apod.

AI své cíle formuje do podoby tzv. kampaní. K tradičním tématům těchto kampaní patří např. již zmíněný trest smrti, mučení, vězni svědomí či vývozy zbraní. V každém roce se prioritně AI věnuje jedné až dvěma hlavním kampaním. V rozpočtu má však vyhraněné místo i pro starší kampaně, pro ukázkou tak v roce 2009 vedla až 9 kampaní (Stop násilí na ženách, Válka proti teroru, Zbraně pod kontrolu, Uprchlíci a migrace, Vzdělávání k lidských právům, Předsednictví EU, Změníme to!, Čína a také kampaně za krizovou intervencí). Náklady na kampaně v roce 2009 přesáhly částku 2 miliony Kč.

V současné době se AI začala věnovat i nové tematické, která si vyžaduje komplexnější práci. Nová témata jsou obtížná především obsahově a vysoké nároky jsou kladeny zejména na odbornost všech, kteří se na kampaních podílejí. Jednou z těchto nových kampaní je i nově spuštěná akce s názvem **Byznys a lidská práva**. U této kampaně se projevil ona komplexnější práce a vysoké nároky na odbornost. Amnesty tuto kampaň připravovala ve spolupráci s Ekologickým právním servisem a Společností pro FairTrade. „Cílem této kampaně je zabránit porušování lidských práv, ke kterému dochází v důsledku činnosti firem“¹⁶. AI se snaží podpořit firmy v odpovědném chování. Domnívá se, že zvyšování zisků nesmí probíhat na úkor porušování lidských práv a svobod. Tato kampaň je zaměřena na tři cílové skupiny. V první řadě to jsou samotné firmy, které se AI snaží upozorňovat v rámci této kampaně na možná rizika a negativní praktiky, se kterými se mohou setkat, pokud se rozhodnou expandovat mimo ČR a EU. V druhé řadě se AI zaměřuje na samotnou vládu ČR, konkrétně na Ministerstvo průmyslu a obchodu, od kterého požaduje, aby na svých webových stránkách zveřejnilo etický kodex odpovědného podnikání, neboli tzv. Deset kroků, který firmám pomůže zorientovat se ve spleti nástrah souvisejících s působením v rizikových zemích a zároveň žádá podporu požadavku Českou republikou na úrovni EU, aby firmy působící v EU byly právně odpovědné za veškerou újmu, kterou způsobí kdekoliv na světě lidem a životnímu prostředí. A v poslední řadě je kampaň zaměřena i na veřejnost, kterou se AI o této problematice

¹⁶ Akční balíček AI. Amnesty International ČR o.s. Praha: 2010.

snaží informovat a prostřednictvím podpisů chce vyvíjet nátlak na vládu ČR. Cílem této online petice je dosáhnout 10 tisíc podpisů. V souvislosti s touto kampaní si nechalo sdružení zhotovit i speciální webové stránky. AI se tak zapojila do využívání moderních komunikačních prostředků, čímž je efektivita této kampaně dobře zhodnocována.

Amnesty International si vedením kampaní za konkrétní oběti porušených lidských práv vybudovala silnou pozici a renomé nezávislé lidsko-právní organizace. Postupem času začala své zaměření rozšiřovat i na další často obecnější problémy, kde poukazovala na nedostatky v dodržování základních lidských práv. V důsledku tohoto vývoje může být proto AI vnímána jako organizace, která převážně kritizuje, aniž by nabízela reálná řešení problémů. AI by proto měla klást důraz na nabízená řešení a na pozitivní komunikaci především směrem k veřejnosti.

2.3.1.1 Kampaňové výsledky

Při posuzování výsledků, kterých AI dosáhla je nutné rozlišovat mezi výsledky na mezinárodní úrovni a úspěchů na národní úrovni. Amnesty International se v rámci strategického plánu pro období 2011-2013 zaměřuje na pozitivní vedení kampaní, tedy především na pozitivní komunikaci s veřejností. V praxi to vypadá tak, že se AI v ČR snaží více upozorňovat na dobré zprávy z oblasti dosahování lidských práv ve světě. Mezi dobré zprávy roku 2009 na národní úrovni podle Výroční zprávy patří např. přijetí v ČR antidiskriminačního zákona, který byl v naší zemi několik let blokován. „Zákon má zamezovat diskriminaci v zaměstnání, ale také v přístupu ke vzdělání, ke zdravotní péči nebo bydlení. Lidé získali nástroj, jak se diskriminaci bránit.“¹⁷ Další dobrou zprávou a výsledkem činnosti AI v ČR je podpora Mezinárodního trestního soudu Českou republikou. Podle AI by měla ČR přispět k tomu, aby soud fungoval co nejlépe. Na mezinárodní úrovni jsou výsledky patrnější a dokazují, že činnost AI má stále smysl. V roce 2009 přispěla AI k propuštění desítky vězněných či stíhaných lidí. Přehled dosažených kladných výsledků u případů porušování lidských práv za poslední dva roky, na které AI upozorňovala veřejnost, vyvíjela v daných případech prostřednictvím urgentních apelů a kampaní

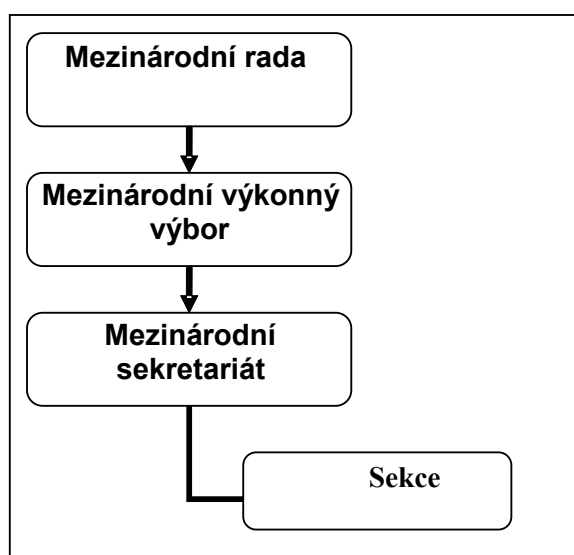
¹⁷ Výroční zpráva 2009. Amnesty International ČR o.s. Praha: 2010, s. 7.

nátlak na zodpovědné státní činitele, uvádím v tabulce 2.1, která je uveřejněna v příloze.

2.4 Organizační struktura AI ČR

Mezinárodní organizační struktura je názorně uvedena v grafu 2.1. V čele demokratického a samostatného hnutí je **Mezinárodní rada** – která mj. každých šest let vydává Integrovaný strategický plán – složená z delegátů všech národních sekcí; jejichž prostřednictvím je činnost financována. Vedením a správou je pověřen devítičlenný **Mezinárodní výkonný výbor**, každodenními záležitostmi pak **Mezinárodní sekretariát** se sídlem v Londýně. Zastoupením AI v jednotlivých zemích, územích či regionech (jejich počet v současnosti převyšuje číslo 150, počet místních skupin se uvádí na 7800) jsou pak **Sekce** – do této kategorie patří i Kancelář AI zřízená při Evropské unii. AI ČR byla schválena Sekcí teprve v prosinci 2010, obdržela tak oficiální status národní sekce a tím tak potvrdila, že se vyvíjí a rozrůstá se její členská základna. Díky tomuto rychlému nárůstu členů a přispěvatelů dosáhla AI ČR stavu, kdy je schopna pokrýt většinu rozpočtu vlastními příjmy. Vybuodovala si silné postavení a stala se důvěryhodným zdrojem informací pro média, politiky ale i úřady.

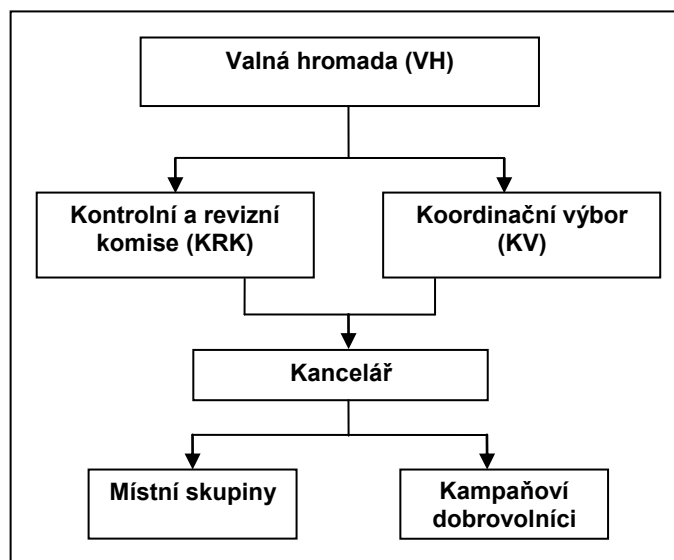
Obrázek 2.1 Mezinárodní organizační schéma

Zdroj: Vlastní zpracování podle Interních materiálů AI, 2011.

Orgány občanského sdružení Amnesty International ČR a jejich vzájemné vazby jsou názorně uvedeny v následujícím organizačním schématu (2.2.).

Obrázek 2.2. Organizační struktura AI ČR

Zdroj: Vlastní zpracování podle interních materiálů AI, 2011.

Valná hromada je nejvyšším orgánem AI ČR, volí členy Koordinačního výboru a Kontrolní a revizní komise, přijímá rozhodnutí o strategii, rozpočtu a plánu činností, schvaluje změny stanov. Skládá se z členů AI a je řízena předsedou Koordinačního výboru nebo osobou, kterou předseda KV pověří. Valná hromada je svolávána jako řádná a mimořádná.¹⁸

Kontrolní a revizní komise je nezávislým kontrolním orgánem AI ČR.¹⁹ V období 2005-2009 byli jeho členy Marián Zajíček, Irena Svobodová, Radek Klempera; Jakub Mareš, Petr Vítek, Milan Krch či Ondřej Surý.

Koordinační výbor je řídicím orgánem AI ČR. Je přímo zodpovědný Valné hromadě, zprávy o své činnosti rovněž podává Mezinárodnímu sekretariátu v Londýně a Mezinárodnímu výkonnému výboru. Připravuje strategii, plán činnosti a rozpočet, které jsou následně schvalovány Valnou hromadou. Dále může otevřít kancelář a najmout zaměstnance, za které nese odpovědnost jako zaměstnavatel.²⁰

¹⁸Výroční zpráva 2009: Amnesty International ČR o.s. Praha: Amnesty International, 2010. s 15.

¹⁹Tamtéž: s 15.

²⁰ Výroční zpráva 2009: Amnesty International ČR o.s. Praha: Amnesty International, 2010. s 15.

V čele koordinačního výboru je předseda. K jeho dalším úkolům patří např. vytvářet vnitřní nařízení a směrnice. Současným předsedou je Martin Kryl.

Kancelář má na starosti zajištění každodenního chodu organizace, tvorbu zázemí pro činnost skupin, včetně kampaňových, mediálních a fundraisingových aktivit. Pomáhá v koordinaci místních skupin, zajišťuje distribuci propagačních materiálů a letáků, organizuje lidsko-právní workshopy ve školách a také zajišťuje setkání všech skupin či průběh Valné hromady. Její činnost však spočívá i v samotné pomoci veřejnosti, která se na ni může obracet. V praxi to vypadá následovně. Člověk, který utekl ze země zmítané nepokoji a žádá v České republice o politický azyl, se může obrátit na Kancelář AI a ta mu poskytne důkazy pro patřičné orgány, že opravdu v jeho zemi probíhají nepokoje a on je politicky pronásledován.

V roce 2010 zaměstnávala v průměru 10 pracovníků. Současnou ředitelkou kanceláře je Dáša van der Horst.

Místní skupiny jsou složeny především z aktivistů, mohou však být i skupiny školní. Pořádají různé besedy, demonstrace, výstavy a jiné veřejné akce. V roce 2009 působilo v AI ČR 9 místních skupin (Brněnská, Pardubická, Pražská univerzitní, Pražská úterní, Anglicky hovořící skupina, Olomoucká, Ostravská, Královehradecká, Českobudějovická), 3 aktivistické (Jihlavská, Chotěbořská a Plzeňská skupina) vznikly na přelomu roku 2009/2010. V roce 2011 tedy funguje celkem 12 skupin pod hlavičkou AI. Vznik a fungování místní skupiny bude názorně popsáno a analyzováno v podkapitole *Obecná charakteristika skupin AI se zaměřením na Ostravskou skupinu* (viz níže).

Kampaňoví dobrovolníci se ve svém volném čase zabývají lidskými právy a významně tak přispívají k činnosti AI ČR. Často se specializují na konkrétní téma, např. ženská práva nebo problematiku uprchlíků. V rámci tohoto orgánu se vyčleňuje speciální **skupina pro mezinárodní otázky**²¹.

Členové této skupiny kontinuálně pracují na tématech, která jsou pro Amnesty International klíčová. V současné době jsou to především témata migrace, azylu,

²¹ <http://www.amnesty.cz/page/kontaktMezinarodniOtazky/>.

diskriminace, válka proti teroru, extremismus, Izrael/Palestina aj. Zároveň hledají možnosti, jak usilovat o systémové změny, které přispějí k dodržování lidských práv. Sledují aktuální dění v domácí i zahraniční politice, poukazují na případy porušování lidských práv a usilují o zohlednění lidsko-právního hlediska při tvorbě legislativy a důležitých jednáních na vládní i mezinárodní úrovni. Skupina spolupracuje jak s Kanceláří AI ČR, tak s aktivisty a je členem několika koalic neziskových organizací, které se tématem migrace zabývají. Členové skupiny s Amnesty International spolupracují na dobrovolné bázi.

Důležitou součástí jsou pak samotní **členové** AI. Těmi se mohou stát fyzické nebo právnické osoby. Po zaplacení členského příspěvku je nový člen zapsán do databáze členů a zároveň nabývá svá práva a povinnosti, mezi které patří především právo podílet se na činnosti sdružení, zúčastnit se aktivně Valné hromady, zejména pak hlasovat a vystupovat se svými příspěvky a může být volen do orgánů sdružení. Povinností každého člena je platit roční příspěvky a dodržovat stanovy, vnitřní pravidla AI a také konzultovat jakékoli své prohlášení jménem AI s Kanceláří AI ČR. K 31. lednu 2011 měla členská základna AI ČR 4 325 členů a podporovatelů.

2.4.1 Charakteristika skupin AI ČR se zaměřením na Ostravskou skupinu

Před tím než zmíníme základní pravidla pro zakládání a fungování skupiny, je potřeba říci, jaké formy skupin AI existují.

Skupiny AI se dělí na²²:

- aktivistické skupiny;
- místní skupiny;
- školní skupiny.

Přitom status skupiny, v podobě jakou jsem uvedla v podkapitole *Organizační struktura AI ČR*, má pouze místní skupina.

1. **aktivistická skupina** je zcela nové dobrovolné uskupení aktivních lidí, kteří chtějí podporovat lidská práva pod záštitou AI kdekoli v České republice. Taková skupina, pokud je stabilní, pořádá pravidelné aktivity na podporu lidských práv, má možnost po 6 měsících fungování podat žádost o uznání skupiny jako „místní“.

²² Pravidla pro skupiny. Amnesty International ČR o.s. Praha: 2009. s 1.

Takováto forma skupiny, je tedy jakýmsi předstupněm pro založení oficiální místní skupiny.

2. **místní skupina** je pak jednou z hlavních součástí hnutí AI, podílí se na realizaci její vize a mise a řídí se jejími pravidly. Při zakládání místní skupiny je potřeba alespoň pěti členů, kteří jsou současně členy sdružení. Z těchto členů je pověřen jeden funkcí koordinátora zodpovědného za styk s Kanceláří AI ČR, KV (ten jako jediný může skupinu uznat za oficiální „místní“) a KRK. Podle stanov sdružení je hlavní úlohou místních skupin pravidelná účast na kampaních AI na základě materiálů sdružení, informování médií o činnosti AI a problematice lidských práv, financování vlastní činnosti a přispívání k financování činnosti sdružení. Povinností skupiny je pak pravidelně informovat Kancelář o své činnosti a to nejméně jednou za šest měsíců. Dále smí skupina vystupovat s veřejnými prohlášeními jménem organizace Amnesty International, která se týkají kampaní nebo akcí, v nichž se tato skupina angažuje. Ostatní prohlášení, která by se netýkala přímo kampaní vedené AI je nutné konzultovat s Kanceláří AI ČR.

3. **školní skupina** je dobrovolným uskupením několika aktivních studentů základní nebo střední školy. Je to skupina, která dlouhodobě pořádá ve své škole samostatně aktivity na podporu lidských práv pod záštitou AI.²³

2.4.1.1 **Financování skupiny**

Skupiny si zajišťují finance pro své fungování zcela samy. Skupina má několik možností jak se samofinancovat. Nejdůležitější položkou v rozpočtu jsou především **členské příspěvky od členů skupiny**. Skupina může finance získávat i **prodejem výrobků** na informačních stáncích. Tyto výrobky si skupina může za sníženou cenu odkoupit od kanceláře (např. trička, tašky apod.) Na každé akci, informačním stánku může skupina mít **pokladničku**, do které jí mohou lidé přispívat; např. na poštovní známky pro odeslání Urgentního apelu²⁴ či petice. K dalším variantám samofinancování patří i **vlastní fundraisingové aktivity**, jako oslovování firem apod. Pro tuto činnost však skupina potřebuje svolení Kanceláře AI ČR. Kancelář má právo zasáhnout do fundraisingových aktivit a to zejména pokud jsou proti zásadám AI (např. pokud jde o prostředky z vládních zdrojů) nebo pokud by případné nezvládnutí

²³ Pravidla pro skupiny. Amnesty International ČR o.s. Praha: 2009. s 1.

²⁴ UA – jsou dopisy, které posílají lidé z celého světa na obranu perzekuovaných lidí a jsou adresovány odpovědným činitelům.

akce skupinou mohlo poškodit jméno AI jako celku. Skupina může pro své potřeby také vyhledat vhodné veřejně dostupné **grantové prostředky**, avšak samotnou žádost o grant nesmí podat bez vědomí Kanceláře AI ČR. Také musí brát na vědomí skutečnost, že AI má v rámci svého financování určitá omezení a že některé typy financování musí být schváleny Mezinárodním sekretariátem AI, což může být proces trvající až několik měsíců. Další volbou pro samofinancování skupiny může být **půjčka**. O poskytnutí půjčky rozhoduje KV na základě doporučení Kanceláře. Půjčka se poskytuje do maximální výše 5.000,- Kč, je bezúročná a doba splatnosti je maximálně 2 roky. Skupina může disponovat pouze jednou půjčkou. K poslední možnosti patří finanční podpora z Kanceláře AI ČR ve formě **minigrantu**. O přidělení minigrantu má právo žádat každá skupina. Tento minigrant se ve většině případů uděluje na podporu realizace nějaké nákladnější akce, která bude přínosem pro lidská práva a bude dostatečně viditelně propagovat AI v médiích nebo na veřejnosti.²⁵

Každá skupina je povinna vést své finance v určité evidenci. Takovouto evidencí je peněžní deník. Odpovědnou osobou za svěřené prostředky je pokladník skupiny. Ten uchovává peníze skupiny v hotovosti, vede v excelové tabulce příjmy, výdaje a aktuální stav peněz a v neposlední řadě spravuje veškeré účtenky dokládající pohyby v peněžním deníku. Pokladník komunikuje s Kanceláří a odesílá jí veškerou peněžní dokumentaci k určitému datu, tak aby bylo možné údaje zahrnout do daňového přiznání sdružení.

2.4.1.2 Ostravská skupina

V polovině roku 2008 se začala v Ostravě formovat nová skupina AI složená z dobrovolníků. Po půlročním snažení zapojovat se do aktivit AI byla uznána Koordinačním výborem za oficiální skupinu AI, označovanou ve stanovách jako místní skupina. Skupina je složena zhruba z pěti stálých členů a podle pravidel daných Kanceláří AI ČR má i svého koordinátora a pokladníka. Fungování této skupiny je založeno na přímé demokracii, kdy všichni rozhodují o všem a ke konečnému rozhodnutí dojdou konsensem. K jejím hlavním aktivitám patří jednak tradiční psaní urgentních apelů, ale i pořádání různých happeningů na podporu

²⁵Pravidla pro skupiny. Amnesty International ČR o.s. Praha: 2009. s. 6.

lidských práv, výstav, diskuzí s širokou veřejností, promítání filmů i třeba vzdělávání a osvěta zaměřená na lidská práva.

Skupina se snaží vypořádávat s řadou problémů, které by mohly znamenat její rozpad, pozastavení či úplné zastavení činnosti. Největším problémem je nedostatek aktivních dobrovolníků, kteří by se chtěli zapojovat do činnosti skupiny. Tento problém se netýká jenom Ostravské skupiny, ale i ostatních skupin v republice. Amnesty má problém s velkou fluktuací lidí - v praxi to vypadá tak, že ačkoli se na schůzce objeví noví zájemci, kteří projeví velké nadšení o danou skupinu, tak se pak už dále nechtějí podílet na samotné přípravě a vymýšlení akcí pro veřejnost, jejich zájem postupně opadne a na dalších schůzkách se už většinou neobjeví. Skupina se s tímto problémem snaží vypořádávat nejenom prostřednictvím sociálních sítí a internetu, kde pravidelně informuje své zájemce o své činnosti a možnostech se zapojovat do jejich aktivit, ale i samotným lobováním na školách či ve svém okolí.

Další nesnáz, které skupiny čelí, je i finanční a hmotné zabezpečení skupin přímo související s předchozím problémem, tedy nedostatkem aktivních dobrovolníků. Skupina se financuje sama z vlastních členských příspěvků. Ve chvíli, kdy má málo členů, má i malý rozpočet a je obtížné realizovat jakoukoli činnost v oblasti podpory lidských práv. Mluvíme-li však o rozpočtu skupiny, je nutné připomenout a zdůraznit, že skupinu není možné považovat za samostatnou organizaci s povinností vést účetnictví. Finance, které má skupina v pokladně se pohybují ve velmi nízkých částkách, řádově ve stovkách až tisících korunách. Ostravská skupina ve svém roce založení disponovala finančními prostředky ve výši 840,- Kč, z kterých hradila náklady zejména za poštovné a kancelářské potřeby. V dalších letech se finanční zdroje vázaly na počet aktivních členů, kteří přispívali do pokladny.

Možným řešením, pro Ostravskou skupinu, jak suplovat finanční prostředky (kromě finanční pomoci z Kanceláře) je přijmutí hmotného daru či využití bezplatného zprostředkování služeb, např. účast hudební kapely na benefičním koncertě bez nároku na honorář, možnost využít zdarma prostory k přednášce, diskusi, promítání filmu apod. Při přijímání daru se musí skupina řídit velmi striktními a přísnými pravidly AI. Nepřípustné jsou zejména peníze z vládních zdrojů, mezivládních organizací a

firem, které udržují kontakt s režimy omezujícími lidská práva. Zakázáno je i přijímat příspěvky od výrobců zbraní.

Třetím a také zásadním problémem ve fungování skupiny je komunikace s Kanceláří AI ČR, která velmi často selhává. Skupiny jsou na informacích a podpoře pražské Kanceláře zcela závislé. Podpora spočívá především v zajištění dostatečného množství propagačních materiálů, ať už jsou to výroční zprávy, časopisy, které AI vydává, kampaňové prospekty, letáčky tak i bezplatná školení interními lektory. Skupina se bez takových materiálů neobejde. Nelze pořádat např. přednášku o nově vedené kampani a neposkytnout veřejnosti prospekty. V posledním roce se Ostravské skupině velmi často stávalo, že materiály, které byly potřeba, k dané kampani nepřišly z Prahy do daného termínu. Skupina se tento problém snažila řešit především včasnou žádostí o materiály u pražské Kanceláře.

Kancelář tento problém reflektovala a v této věci podnikla určité kroky ke zlepšení spolupráce se skupinami ať už cílenější prací koordinátorky aktivismu, která má na starosti s nimi kontakt, tak třeba i pořádáním každoročního setkání všech skupin v republice, na kterém se prostřednictvím společného dialogu snaží najít pro tyto problémy řešení. Mimo tyto aktivity se Kancelář zajímala i ve vzniku interního fóra (tzv. intranet), které má komunikaci usnadňovat. Toto interní fórum však není ještě plně funkční, avšak je to určitý krok k prohloubení a zlepšení participace. Důvody špatné komunikace a organizace mezi Skupinami a Kanceláří je možné hledat v selhávání lidského faktoru i v pracovní vyčízenosti zaměstnanců pražské Kanceláře AI, kterým pak nezbývá čas na vyřizování požadavků od místních skupin.

3 Analýza vybrané organizace

V následující kapitole budu analyzovat finanční stránku organizace a budu se věnovat obecným rizikům, kterým by sdružení v budoucnu mělo věnovat pozornost. Budu vycházet z údajů uveřejněných ve Výročních zprávách a aktuálních informací, které zazněly na Valné hromadě.

3.1 Finanční analýza AI ČR

Finanční analýzu budu provádět za pětileté období 2005-2009, tak aby bylo možné vidět určitý ekonomický vývoj. Informace čerpám z Výročních zpráv za toto období a následně je podrobím analýze. Důvod proč do údajů nezahrnuji i rok 2010 je ten, že informace za tento rok nejsou ještě k dispozici, Výroční zpráva 2010 nebyla v období, kdy jsem práci zpracovávala, vyhotovena.

Organizace sestavuje na každé účetní období vždy vyrovnaný rozpočet. Účetnictví si nechává vypracovávat od externí firmy a také si nechává provádět dobrovolný a nezávislý audit. Jak už bylo zmíněno v předchozích kapitolách, Amnesty International se řídí striktními pravidly, od koho smí peníze přijímat. To organizaci činí neúplatnou, a tedy i nezávislou. Nikdy nepřijímá finanční podporu od vlád. Výjimkou jsou peníze na vzdělávání – tedy rozšiřování povědomí o lidských právech na školách, na které získala AI grant od Evropské unie. Tímto AI supluje to, co by měli studenti a žáci probírat v hodinách občanské nauky a příbuzných předmětech. Peníze od firem přijímá jen v určitých případech a to nejvýše do 10 % rozpočtu pobočky na rok.²⁶

V první řadě se budu zabývat výnosy, které uvádím za celé zkoumané období v následující tabulce (č. 3.1):

Tabulka 3.1 Souhrn výnosů za období 2005-2009

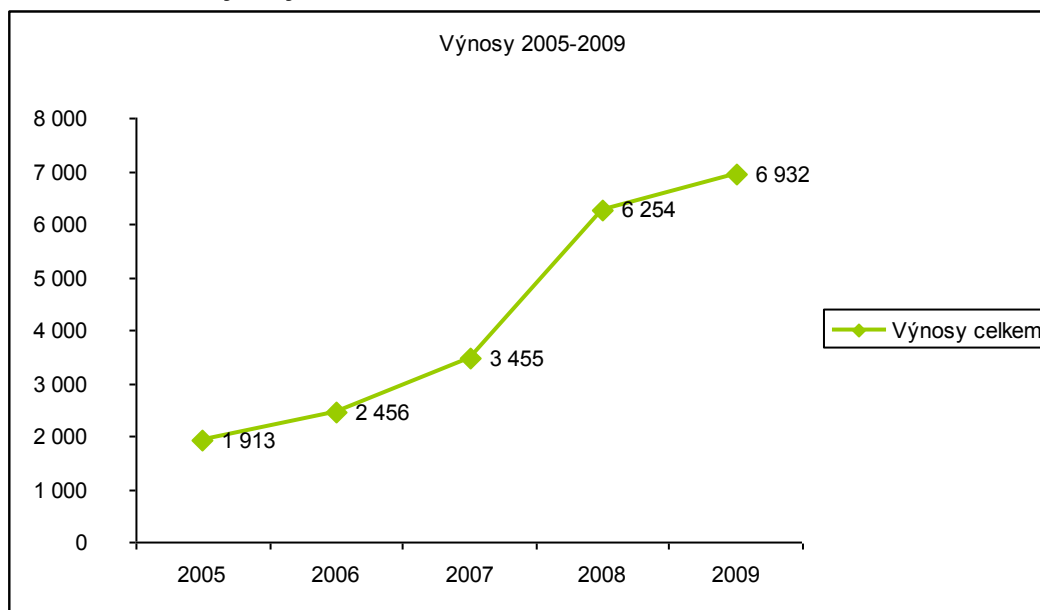
Výnosy (tis. Kč):	2005	2006	2007	2008	2009
Úroky	0	103	0	0	0
Fundraising a drobné výnosy	118	248	82	50	144
Dary	251	163	0	0	750
Členské příspěvky	103	288	1 099	3 319	3 378
Příspěvek od ostatních sekcí v rámci AI	316	201	197	0	50
Granty	118	0	219	0	0
Mezinárodní sekretariát	1 007	1 453	1 858	2 885	2 610
Výnosy celkem	1 913	2 456	3 455	6 254	6 932

Zdroj: Výroční zprávy 2005-2009.

²⁶ POSPÍŠILOVÁ, L. Alarmující Amnesty International. *Satisfakce*, 2011, č. 1, s. 13.

Z ní je možné vypočítat nárůst členské základny, která od roku 2007 strmě začala stoupat, s čímž souvisí i nárůst členských příspěvků a tím pádem i větší příjem do rozpočtu organizace. Druhou nepostradatelnou položkou ve výnosech je příspěvek od Mezinárodního sekretariátu v Londýně. Jen nepatrné jsou částky z fundraisingových aktivit či grantů, ačkoli na získávání těchto zdrojů financí, je vynakládáno velké úsilí. AI ČR se však snaží pomocí nových fundraisingových strategií stát v budoucnu zcela nezávislou na pomoci Mezinárodního sekretariátu a ostatních poboček AI. V grafu 3.2 je pak možné sledovat vzrůstající křivku výnosů za období 2005 - 2009., přitom největší nárůst výnosů nastal v roce 2008, kdy celkové výnosy stouply téměř o polovinu. To bylo dáno navýšením členské základny až o trojnásobek stavu z předešlých let.

Graf 3.1 Celkové výnosy 2005 - 2009

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů z Výročních zpráv AI 2005-2009.

Náklady za zkoumané období uvádím v tabulce 2.2, organizace v roce 2007 upustila od členění nákladů z předešlých let a do Výroční zprávy je začala rozepisovat podrobněji, aby bylo na první pohled jasné, kolik bylo vydáno finančních prostředků na jednotlivé kampaně, zahrnuty jsou tak i mzdové náklady. Tato změna zápisu nemá na analýzu žádný vliv, jelikož pracuji s hodnotami celkových nákladů za daný rok:

Tabulka 3.2 Souhrn nákladů za období 2005 - 2009

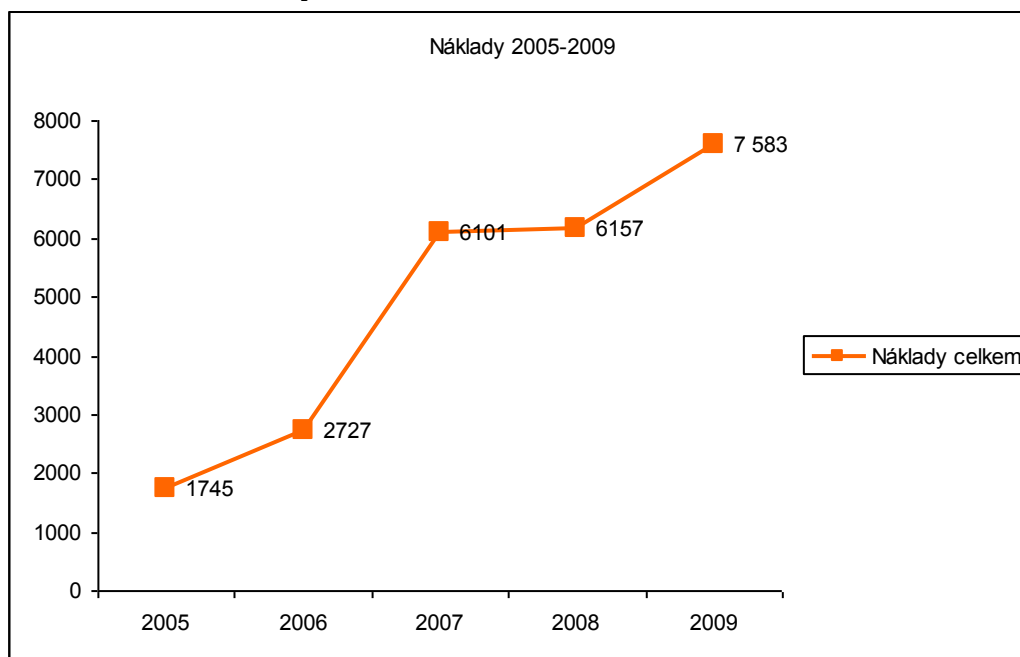
Náklady (v tis. Kč):	2005	2006	2007	2008	2009
Služby	1 302	993	x	x	x
Nákupy	136	200	x	x	x
Ostatní náklady	48	44	x	x	x
Osobní náklady	259	1 490	x	x	x
Náklady na fundraising	x	x	1 859	1 370	2 776
Náklady na interní demokracii	x	x	232	305	272
Mzdové náklady	x	x	2 680	3382	x
Náklady na provoz Kanceláře	x	x	714	452	2 004
Náklady na kampaně a školení	x	x	389	307	2 327
Účetní služby a bankovní poplatky	x	x	227	341	204
Náklady celkem	1 745	2727	6 101	6 157	7 583

Zdroj: Výroční zprávy 2005-2009.

Z tabulky vyplývá, že od roku 2006 organizace vynakládala nejvíce peněz na mzdové náklady, v roce 2009 byly mzdy součástí nákladových položek na kampaně a chod organizace, ale i tak zůstaly v rozpočtu nejnákladnějším výdajem. Důvodem nižších mzdových nákladů v roce 2005 byl nízký počet zaměstnanců. Ten byl oproti současnému stavu 10 stálých zaměstnanců o 2/5 nižší. Druhou nejvýraznější položkou v rozpočtu organizace jsou náklady spojené s fundraisingovou činností, neboť sdružení je závislé na aktivním fundraisingu. Amnesty v ČR by měla být finančně trvale udržitelnou organizací. S tím souvisí i navyšování členské základny a zvyšování počtu podporovatelů, které je klíčové pro soběstačnost organizace, pro schopnost splácet pohledávky vůči mezinárodnímu hnutí i žádané možnosti finančně podporovat mezinárodní hnutí.

Z celkových nákladů za dané období je zřejmé, že každým rokem náklady rostou. Největší nárůst nastal v roce 2007, který souvisel s navýšením mezd o téměř 80 %, což přímo souviselo se zvýšením počtu zaměstnanců v Kanceláři na 9. V dalších letech náklady vzrůstaly už jen nepatrně.

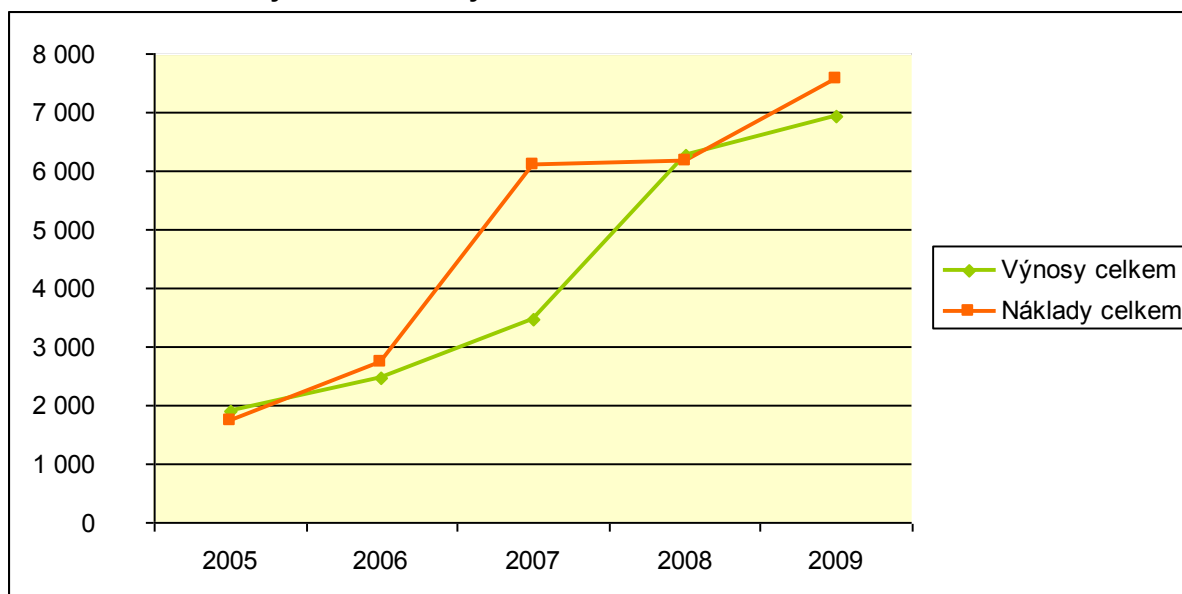
Graf 3.2 Celkové náklady 2005-2009

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů z Výročních zpráv AI 2005-2009

Celkové výnosy a náklady za období 2005-2009 jsou uvedeny v grafu 2.3.

Graf 3.3 Křivka celkových nákladů a výnosů 2005-2009

Zdroj: Vlastní zpracování z Výročních zpráv AI 2005-2009.

Z posledního grafu, ve kterém jsou současně znázorněny náklady a výnosy za zkoumané období, vyplývá, že AI ČR zaznamenala v roce 2007 výraznou účetní ztrátu, ve výši 2 646 tis. Kč, která byla vedením hnutí plánována v souvislosti

s projektem náboru nových členů Direkt Dialogue²⁷. Tato ztráta, jako rozdíl mezi výnosy a náklady, je vyrovnána změnami mezi počátečními zůstatky a konečnými zůstatky některých položek pohledávek, závazků a účtů časového rozlišení. Jde zejména o dlouhodobou půjčku od Mezinárodního sekretariátu AI ve výši 2 719 tis. Kč. splatnou v roce 2012, zálohu na grant od AI USA ve výši 219 tis. Kč v roce 2006 a zálohu 375 tis. Kč na dotaci od Mezinárodního sekretariátu AI realizovanou rovněž již v roce 2006. Tyto položky AI zahrnula do tzv. peněžních toků, které nemají charakter nákladů a výnosů a činily 2 119 tis. Kč. Z čehož vyplývá, že rozpočet byl vyrovnáný.

V roce 2009 byl výsledek hospodaření také záporný (-651 tis. Kč). „Účetní ztráta byla způsobena především časovým rozlišením výnosů a nákladů. Z pohledu finančního řízení používá AI ČR rozpočet založený na peněžních tocích, které se od výnosů a nákladů jako účetních položek významně liší. Rozpočet roku 2009 byl sestaven jako vyrovnaný a byl dodržen a z tohoto pohledu byla ekonomika AI ČR v roce 2009 vyrovnaná.“²⁸

3.1.1 Využití fundraisingových metod

Mezi hlavní metody fundraisingu, které sdružení využívá, patří **přímé oslovování** dárců, **komerční fundraising** a **grantový fundraising**. Přitom přímé oslovování potenciálních dárců či přispěvovatelů zajišťuje 97-99 % celkových příjmů z této činnosti. Hlavní náplní této metody fundraisingu je přímý kontakt s potenciálními členy a dárci většinou na ulici, dále třeba na koncertech a letních festivalech. Tuto činnost obstarávají tzv. fundraiseři, kteří jsou sdružením najati externě jako brigádníci. Tento způsob zaměstnávání fundraisrů může být rizikový. Fundraisingové aktivity kulminují zejména v letních měsících, mimo prázdninové období má však Amnesty problém zaměstnat dostatek brigádníků, jelikož o tento druh brigády se zajímají především studenti. Druhým rizikem prázdninového období je i konkurence jiných neziskových organizací. V těchto obdobích má proto AI z přímého oslovování na ulici menší příjmy. Další možností přímého oslovování AI využila v podobě telemarketingu, nakoupila databázi kontaktů od externího zprostředkovatele. Tato

²⁷ Hlavní fundraisingová aktivita spojena s přímým oslovováním nových členů.

²⁸ Výroční zpráva 2009. Amnesty international ČR o.s. Praha: 2010.

metoda však byla velice ztrátová. Důvod této špatné investice spatřuji zejména v krátké institucionální paměti AI a chybějící „know-how“ v této oblasti.

Komerční fundraising je směřován na kvantifikaci finančních zdrojů a je zaměřen na celkovou úsporu nákladů. V rámci komerčního fundraisingu probíhá nejen komunikace se zaměstnanci o možných úsporách, ale také sestavování rámcových smluv o bezplatném užívání služeb či hmotných statků organizací. V praxi to může vypadat tak, že např. firma, která vyřazuje starou kopírku či tiskárnu, ji nabídne právě AI k dalšímu užívání. Grantový fundraising je zaměřen na komunikaci s velkými korporacemi, státem, případně s Evropskou unií. Tento způsob získávání peněz je však značně omezený pravidly pro přijmutí peněz, které sdružení přísně dodržuje. V současné době je grantový fundraising zaměřen pouze na jeden hlavní cíl a to získávání grantu na HRE (tedy vzdělávání k lidským právům na školách), který AI ČR čerpá z Evropské unie.

Fundraisingové činnosti organizace stále nabývají na významnosti. Ročně AI přijde zhruba o 1/3 stávajících členů, proto je stále nutné hledat nové potenciální dárce a platící členy. Loňský nárůst členů byl naplánován na 1000 nových členů, čistého výsledku bylo však jen 500 členů. Fundraisingovému oddělení se daří díky retenčním opatřením snižovat tyto ztráty, o čemž svědčí i snížené procento z 3,7 % na 2,21% měsíčního úbytku členů.

3.2 SWOT analýza AI ČR

Amnesty International ČR je organizace s dvacetiletou tradicí. Za tu dobu si vydobyla mezi ostatními neziskovými organizacemi silné postavení. Její jedinečnost spočívá zejména v její nezávislosti na vládních financích, způsobu řízení dobrovolníky, kteří jsou voleni do KV a KRKu, což sebou na jedné straně nese určité výhody (transparentnost a otevřenost) ale i nevýhody (nestabilita, přetíženost a úplné vyhoření), a v její kredibilitě a dobrém jménu. Na sdružení mohou v budoucnosti působit různé vlivy, které mohou způsobovat jisté riziko. První riziko se týká „finanční udržitelnosti organizace“²⁹. Sdružení je závislé na aktivním fundraisingu. Jedná se tedy o rizika spojená s navyšováním členské základny a zvyšováním počtu

²⁹ Interní dokument KRKu. Amnesty International ČR o.s. Praha: 2011.

podporovatelů, které je klíčové pro soběstačnost organizace. Růst aktivních členů ne zcela odpovídá nárůstu členské základny, tedy skutečně platících členů. Tento úkaz je však celosvětovým problémem. Amnesty by se tedy v rámci nových fundraisingových strategií, měla zaměřovat na komunikaci jak se stálými tak s potenciálními členy. Také by si měla vybudovat stálou fundraisingovou agendu, kterou bude neustále doplňovat o nově získané poznatky a zkušenosti, které ji v budoucnu pomohou vyvarovat se závažných chyb a špatných investic, jako byla např. ztrátová investice nákupu databáze kontaktů pro aktivní telemarketing, kterou jsem zmiňovala v předchozí podkapitole. S finanční udržitelností přímo souvisí i rozpočtová ztráta, která vznikla v uplynulých letech. AI by se proto měla více zaměřit na vytváření dostatečně velké finanční rezervy, aby v budoucnu podobné ztráty mohla pokrýt.

Druhá skupina rizik se týká „personální trvalé udržitelnosti“³⁰. Toto riziko existuje jednak pro Kancelář, kde několik zaměstnanců tvoří jádro odborného „know-how“, které je klíčové pro chod sdružení. Také jím může být ohrožen chod KV a KRKu, konkrétně pozice předsedy a pokladníka, neboť tyto pozice jsou časově náročné a vyžadují ekonomické znalosti. Sdružení by se proto mělo zaměřit na možnosti jak „know-how“ učinit snadno předatelným. Další rizika vycházejí z externích vlivů. Jedná se o útoky na organizaci nebo na smysl lidských práv. AI by těmto vlivům neměla podléhat, naopak by se měla zaměřit na aktivní prezentaci dobrého jména sdružení a pozitivně komunikovat s veřejností. Zaměřit by se měla zejména na úspěchy, kterých dosáhla na poli své působnosti. Měla by však informovat nejen o kampaních a jejich výsledcích, ale také větší důraz by měl být kladen i na samotnou činnost, kterou vyvíjí zejména Kancelář AI, tj. např. zasazování se o legislativní změny, aby veřejnost měla komplexní přehled o činnosti Amnesty International v České republice.

Amnesty International je silnou organizací i po hospodářské stránce. Čemuž nasvědčuje zejména narůstající členská základna, ale také nově přidělený status Sekce, ve kterém se zrcadlí vysoká míra finanční soběstačnosti (AI ČR je ze 70 % schopna pokrýt své výdaje sama).

³⁰ Interní dokument KRKu. Amnesty Internatioanal ČR o.s. Praha: 2011.

4 Využití řešené problematiky v médiích

Následující kapitola bude obsahovat publicistické žánry, konkrétně článek, reportáž, rozhovor a anketu. Tematikou se budou vztahovat k řešené problematice.

4.1 Článek

Ve Fiducii začala výstava s lidsko-právní tematikou

Zdroj: ct24.cz

Ostrava 20.1. 2011

Lidé žijící na území ropných rafinérií, násilné vystěhování původních obyvatel a vypálení jejich příbytků kvůli těžbě zlata nebo znečišťování vody a vzduchu kvůli těžbě bauxitu a činnosti hliníkové hutě. Firmy ovlivňují životy lidí po celém světě. Fotografie, které vystavuje galerie Fiducia ve spolupráci s neziskovou organizací Amnesty International jsou z Indie, Nigerie ale také například z Kanady.

Ve čtvrtek ve Fiducii probíhal večer ve znamení lidských práv. Návštěvníci měli možnost zhlédnout výstavu s názvem *Vyrobena za každou cenu*. Fotografie ukazují soužití obyčejných lidí a firem tak, jak je zachytily objektivy významných světových autorů. Kampaň Amnesty International podpořili jmenovitě Kadir van Lohuizen, Amy Johansson nebo indický fotožurnalista Sanjit Das.

„Je to vlastně doprovodná výstava ke kampani Byznys a lidská práva, jejímž cílem je zabránit porušování lidských práv, ke kterému dochází v důsledku činnosti firem.“

říká Petr Vavroš aktivista Ostravské skupiny. Amnesty International touto cestou informuje veřejnost o závažnosti těchto problémů v zahraničí a zároveň zdůrazňuje, že i samotný spotřebitel se může zajímat za jakých podmínek bylo zboží vyrobeno.

Součástí vernisáže byla i projekce filmu China Blue, kterou mohli návštěvníci vidět před 5 lety v rámci festivalu Jeden svět. Režiséru Michovi Peledovi se podařilo natočit film přímo v jedné z továren na výrobu džínů určených pro západní trh. Snímek zachycuje, jaké zde panovaly nelidské pracovní podmínky.

„Hlavní představitelkou v tomto filmu je šestnáctiletá dívka Jasmine, která odjede pracovat daleko od svého domova, aby finančně pomohla své rodině. Musí se však vyrovnávat s tvrdými pracovními podmínkami, na které my tady v Česku nejsme vůbec zvyklí.“ říká Petr Vavroš a zároveň dodává, že jde i o jakýsi popud ukázat lidem, že se u nás máme vlastně dobře. A tak bychom neměli mít stále tendenci si na něco stěžovat.

Návštěvníci budou mít možnost vidět výstavu ve vstupních prostorách Fiducie až do 28. února, kde se současně můžou podepsat pod petici požadující etický kodex odpovědného podnikání, která je adresována českému ministrovi průmyslu a obchodu Kocourkovi.

4.2 Reportáž z Valné hromady Amnesty International

Amnesty slaví 50. narozeniny. Pojdme si připít na její konec!

Fotografie: Archiv AI ČR, 2011

Valná hromada je jedinou možností, kdy se členové mohou podílet na utváření budoucnosti organizace Amnesty International, mohou sdílet stejné názory s ostatními nadšenci, živě diskutovat s vedením a letos výjimečně si mohou hned dvakrát připít k významným kulatinám - k padesáti letům od založení Amnesty International Petrem Benensonem a dvaceti od vzniku české pobočky.

Je sobota šest hodin ráno, ospale nasedám do autobusu a za několik minut vyjždím do Prahy. Koná se zde Valná hromada Amnesty International, která probíhá jednou do roka a je to nejlepší příležitost, jak se o této organizaci blíže něco dozvědět a poznat konkrétní lidi, kteří stojí za jejími úspěchy.

Je asi deset hodin a já vcházím do kongresového centra Mariapoli na okraji Prahy. Zastavuji se u akreditačního stolku, za kterým sedí dva páni, kteří mají na starosti registraci příchozích. Několikrát opakuji své jméno stále dokola, dokonce jej začnu i hláskovat. Oba muži se na mě dívají jak na vetřelce, po chvíli k sobě skloní hlavy a něco si začnou šeptat. Začínám trnout, zda jsem vůbec vítána. Nakonec je mi vysvětleno, že kvůli včasnému nezaplacení členského poplatku mě nemají

v databázi, mohu se sice zúčastnit, ale nemůžu volit nové zástupce Koordinačního výboru a také se nebudu moct vyjadřovat ke změnám stanov. Po vyřešení všech formalit vzrušeně usedám na židli a pomalu se začínám rozkoukávat po svém okolí. Čekala bych samé kravaťáky s naškrobenými límečky, nic takového však v sále nevidím. Kolem mě sedí povětšinou mladí lidé, kteří hýří úsměvem. Začínám cítit pozitivní atmosféru, která nakonec ovlivní celé víkendové setkání.

Pozdravy českého disentu

Začínám si procházet materiály, které byly součástí akreditace a vybírám si tematické bloky, které mě budou zajímat. Je to celkem dost nabitý program. Po zaznění virtuálního pozdravu Václava Havla je na řadě další významná osoba českého disentu – Jiřina Šiklová, která svým charismatickým řečením příjemně naladí ostatní přítomné v sále. Svým povídáním o její tehdejší protistátní činnosti a o pozdějším dopisu, který jí přišel do vězení na její podporu z Německa a jehož napsání bylo organizováno holandskou pobočkou AI, si zaručeně získává mé sympatie. „*Nikdy jsem se nepovažovala za vězně svědomí, já jsem proti tomu státu opravdu něco dělala*“ baví Šiklová podobnými průpovídkami celý sál a zaslouženě sklízí potlesk.

V rámci sobotního dopoledního programu si přítomní mohli volit ze dvou hlavních bloků, které obsahovaly 3 různorodě laděné přednášky. Po nesnadném rozhodování jsem si z prvního bloku vybrala přednášku s názvem *Finanční zpráva za rok 2010* a z druhého *Vyhodnocení strategie 2008-2010.*, Budu doufat, že mi to doplní informace, které budu moci následně využít v bakalářské práci. Přesouvám se do menší zasedačky a očekávám příchozí Dášu van der Horst, ředitelku pražské Kanceláře AI. Rozdává nám různé barevné grafy a diagramy, čímž mě začíná ujišťovat, že se budou opravdu probírat finance. Ředitelka začíná dobrými zprávami za uplynulý rok, shrnuje celkový rozpočet, který skončil vyrovnaně, následně však upozorňuje na špatnou zprávu, že loňský rozpočet, který byl plánován jako přebytkový nebyl dodržen. S velkým oddechnutím musím říci, že tomuhle zatím rozumím. Mluví se také o fundraisingu a jeho úskalích. Po pár minutách však ředitelku přerušuje starší pán a ptá se, „co je to vůbec ten fundraising“, když je jeho dotaz odsunut do pozadí s odpovědí, že vše bude vysvětleno, odchází ze zasedací místnosti pryč. V hlavě se mi honí, jestli odešel protože se mu nedostalo řádného vysvětlení, nebo ho znudily ty

všemožné grafy a čísla. Blížíme se ke konci tohoto tematického bloku a já stále nejsem přesvědčena, že tahle organizace umí obstarávat finance. Je až zarážející s jakou lehkovážností a lhostejností nás ředitelka informuje o chybě v rozpočtu, kterou někdo udělal v předchozích letech a kvůli tomu nebyl dodržen vyrovnaný rozpočet v loňském období. Jak je možné udělat chybu v plánování rozpočtu, aniž by za to byl dotyčný nějak potrestán a jak to, že to nikomu nepřipadne divné? Nikdo však podobné námitky nevznáší, proto usuzuji, že tento způsob plánování je pro tuto organizaci zcela normální. Po skončení výkladu Finanční zprávy za rok 2010 navazuje ihned blok druhý a tedy moje vybraná přednáška, na které by se měla vyhodnocovat strategie za období 2008-2010. V první řadě se dozvídám, že tato strategie je vůbec první strategií, kterou AI ČR vůbec kdy měla. Celkově se podařilo onu strategii úspěšně naplňovat. Ze sálu také zazněla pochvala, že strategie je vypracována dobrým způsobem, kterou nemívají ani velké úspěšné korporace. To je tedy pro mě dobrá zpráva a začínám konečně upouštět od myšlenky, že hospodářské vedení organizace je jen amatérským pokusem.

Volba kandidátů a hlasování

Po malé pauze na oběd se všichni vrací do velké zasedací místnosti, kde se chystá odpolední program a tedy samotná volba představenstva VH a dále představování jednotlivých kandidátů do Koordinačního výboru a Kontrolní revizní komise a následná jejich volba. Usedám do židle s pomyšlením, že tohle bude ta nudnější část. Opak je však pravdou. Celá volební část se nesla ve velice humorné náladě, ať už se o ni postaralo předsednictvo, které svojí neznalostí, jak má valnou hromadu řídit bavilo publikum hned o začátku, až po následné představování kandidátů, na které mířili otázky zúčastněných i samotného předsednictva Valné hromady. „Filipe a budou s tebou problémy?“ ptá se někdo v sálu, odpověď však zaniká v hlasitém smíchu a tím zaniká i má představa o seriózních otázkách. Směji se však s ostatními a vlastně zjišťuji, že tento uvolněný model zasedání valné hromady mě baví a je mi víc než příjemný.

AI slaví narozeniny

V přestávce na kávu se pokračovalo v živých diskuzích a poznávání ostatních zúčastněných. Následuje narozeninový přípitek, oslavencem není nikdo jiný než Amnesty International. Letos slaví 50 let od svého založení a 20 let od vzniku

pobočky v České republice. Z úst ředitelky zaznívá přípitek s přáním, aby za 50 let už tady Amnesty nebyla, neboť teprve v tu chvíli bude jisté, že lidská práva jsou dodržována po celém světě. S tímto poselstvím nemůžu než jen souhlasit a proto pozvedám sklenku a připíjím s ostatními. Následně se odebíráme na večeři, která je zároveň příjemným a neformálním zakončením sobotního schůzování a také možností blíže poznat ostatní lidi, kteří mi celý den dělali příjemnou společnost a vytvářeli nezapomenutelnou atmosféru.

4.3 Anketa

Jak se díváte na to, když ve světě dochází k porušování základních lidských práv?

Veronika Š., 28 let, Brno

Je to svinstvo.

Honza J., 23 let, Brno

Je smutné, že ve světě dochází k porušování lidských práv. Nerad bych, aby se porušovala v mém okolí nebo aby se porušovala práva mých blízkých. Pokud mi na tom bude zrovna záležet, dokázal bych se za dodržení lidských práv postavit, jinak to ale moc neřeším a považuji to spíše za problém někoho jiného. Spadá to do mnou neřešených problémů světa jako hladomor v Africe nebo tsunami v Asii. Nikdy jsem neměl tendence zachraňovat dobrovolně svět, ale věřím, že tady je spousta jiných lidí, které to baví a vidí v tom smysl. Ty potom obdivuji a nechávám je dělat svou práci.

Martin B., 29 let, Ostrava

Na jedné straně si nemyslím, že lidská práva definovaná v západním pojetí jsou aplikovatelná celosvětově. Nicméně tyto případy se zřídka dostávají do novin. Informace o surových represích na lidech, kteří chtěli jen důstojnější podmínky k životu ve vlastní zemi; zatýkání a popravy lidí jen proto, že jejich náboženské přesvědčení není většinové, mě naplňují neklidem. Snažím se chápat závažnost jejich situace a doufám, že se do takové nedostanu.

Honza M., 27 let, Ostrava

Vzhledem k tomu, že jsem vyrůstal v období totality (i když jen 8 let) něco si z toho přece jen pamatuji. Samozřejmě, že většinu znám z vyprávění, ale je to v podstatě období, kdy porušování základních lidských práv bylo zcela normální. Myslím, že ti, kteří v totalitě vyrůstali, mají větší pochopení pro lidi, kteří o svoje lidská práva bojují. Nejvíce je však v samotných

lidech. Až si budou vážit jeden druhého, nemyslím to teď jen ve smyslu náboženství, ale i z etického pohledu, kdy uznají, že barva pleti, vyznání, nebo společenské postavení není v životě rozhodující. Obýváme stejnou planetu a musíme se tudíž naučit žít vedle sebe. A pokud máme žít vedle sebe, musíme mít také stejná práva na život.

Věra Z., 52 let, Brno

Je to smutné, ale co svět světem stojí, dělo se to, děje a bohužel i dít bude. Můžeme jen doufat a snad i podporovat všechny organizace, které tyto skutečnosti sledují a monitorují, které na ně upozorňují a snaží se o nápravu. Faktem je, že pokud řadoví občané nejsou organizováni, mohou jen těžko vyvíjet tlak na příslušné státní či vládní orgány. Někdy jsou lidé doslova vydáni na pospas těm stranám a vládám, které jsou právě u moci a pokud se jejich práva dostanou do konfliktu s touto mocí, či ekonomickými zájmy mocných, jen těžko se domohou spravedlnosti. Ne nadarmo stále platí “Kdo má moc, má právo”. Snad jen demokratický systém formou svobodných voleb je jedním z nástrojů, jak se bránit.

4.4 Rozhovor

Práce s aktivisty mě ohromně nabíjí

Gábina Bártová vystudovala na Karlově Univerzitě práva, avšak v současné době pracuje jako koordinátorka aktivismu v Amnesty International. O tom, co ji přimělo změnit své oborové zaměření nebo co je její běžnou náplní práce, jsme si povídali přímo v Kanceláři AI.

Proč jsi se rozhodla pracovat právě pro Amnesty International?

Objektivně mě k takové volbě vedla spousta důvodů – je to největší organizace svého druhu na světě, takže má největší potenciál skutečně věci měnit. Co mě ale skutečně přimělo k hledání práce v AI byla zkušenost s její norskou sekci v Oslu, kde jsem byla na studijním pobytu. Tehdy jsem v rámci výuky navštívila asi tříhodinový seminář o trestu smrti, který vedla právě AI. Ty tři hodiny dokázaly dost výrazně posunout můj dosavadní názor na problematiku, což na mě – starou ješitu – dost zapůsobilo.

A jak si se o této práci dozvěděla a co tě přimělo změnit tvé vystudované profesní zaměření?

Jednoduše, přes inzerát na webových stránkách AI. Ale bylo to pochopitelně trochu složitější. V podstatě jsem několik let balancovala mezi právníčinou, kterou jsem studovala na UK, a novinářinou, kterou jsem dělala v praxi. Toužila jsem po tvůrčí, pestré práci v neupjatém kolektivu, a zároveň jsem se nechtěla úplně vykašlat na vědomosti nasbírané za 6 let studia. Navíc poslední rok, který jsem trávila na norské univerzitě v Oslu, jsem studovala hlavně lidská práva. Takže lidsko-právní neziskovka se mi zdála být geniálním východiskem.

Co konkrétně obnáší tvoje práce?

Jsem vlastně taková spojka mezi kýmkoli, kdo projeví zájem podporovat AI jinak, než finančně, a samotnou činností organizace. Spousta lidí má pocit, že ve světě se dějí šílené věci - děti pracují, ženy mohou být ukamenovány za nevěru, v Číně se lidé nemohou svobodně rozhodnout, kolik chtějí dětí - ale netuší, jakým způsobem by proti tomu mohli nějak zasáhnout. Já se snažím přivádět je od myšlenek k činům –

organizovat akce, kde se o našem působení dozvědí a nabízet jim přímé nástroje, jak mohou projevit svůj názor. Může jít o podpis jedné petice, ale také o systematickou práci na nějakém tématu, třeba v rámci regionální aktivistické skupiny. Já jsem potom jakýmsi tutorem každého takového „aktivisty“ a zprostředkovávám mu všechny důležité informace o aktuální činnosti AI – nových kampaních, lobbyistických aktivitách nebo třeba možnostech fundraisingu.

U AI si zaměstnaná teprve krátce, jak na tebe tato organizace působí?

Důvěryhodnost a efektivita práce AI a osobní dojmy z pracovního kolektivu a prostředí jsou dvě rozdílné věci, obojí na mě působí překvapivě pozitivně. Přála jsem si najít takové uplatnění, abych v rámci svojí pozice dokázala posoudit, k čemu je moje práce dobrá a kdo z ní má užitek. Jakkoli to zní banálně, třeba ve velké právnické firmě si něco takového nedovedu představit, tam bych prostě sloužila klientovi. V AI je práce někdy hodně náročná, ale dobrý pocit z toho, k čemu vede, bych neměnila. Navíc práce s aktivisty, lidmi, kteří nás podporují z osobního přesvědčení, mě ohromně nabíjí.

Jak vypadá tvůj běžný den v Kanceláři?

Běžný den je tak trochu dnem kancelářské krysy, s tím rozdílem, že agenda je o poznání záživnější. Z větší části ho trávím nad počítačem, kde mailuji s aktivisty, vyjednávám akce, na kterých můžeme spolupracovat a zjišťuji způsoby, jak to co nejlépe a zároveň v rámci finanční únosnosti udělat, spravuji náš facebookový profil a online petice na webu Amnesty a většinou paralelně pracuji na nějakých dlouhodobých úkolech ohledně plánování. Obvykle mám denně i nějakou osobní schůzku, ať už v rámci kanceláře, nebo s někým „zvenčí“ – zástupcem jiné neziskovky, pořadatelem zajímavé akce, zájemcem o dobrovolnictví atd. Potom jsou ale „neběžné“ dny, kdy vyrážím do terénu – na akci, na návštěvu skupiny nebo nějaký workshop, kam jsme pozvaní. To se děje zhruba 1-2x za 14 dní, v létě se frekvence ještě zvyšuje – a to je velké osvěžení.

Na čem teď konkrétně pracuješ?

V současné době intenzivně připravujeme akce pro letošní hlavní kampaň „Hrdinou za 3 minuty“, která odstartuje 26. května, na 50. výročí existence AI. V rámci ní chceme představit lidem, jak málo stačí ke konkrétní pomoci jednotlivci, a to na příbězích tří tzv. vězňů svědomí. Pokusíme se sebrat 20 000 podpisů za tyto tři vězně, které mohou velmi výrazně změnit jejich osud. Pro sbírání podpisů bude klíčová zejména akce „Dopisy v ulicích“, kterou budeme v pátek 27.května realizovat ve spolupráci se středními školami po celé republice, a dále naše přítomnost na velkých letních festivalech (mimo jiné MFF Karlovy Vary, Rock for People, Trutnov Open Air aj.). Na tyto události se tedy momentálně soustředí 90 % mé aktivity.

Když se bavím s lidmi o Amnesty International, většina z nich její práci oceňuje, což je motivující. Avšak někteří zároveň vyslovují určité pochybnosti, zda-li je tento způsob pomoci dost účinný. Je podle tebe dost účinný?

Je jasné, že lidská práva jako abstraktní pojem lze obtížně uchopit. Stačí se ale podívat o 50 let zpět do doby, kdy tu AI nebyla – stav lidských práv se od té doby změnil neuvěřitelně. Samozřejmě to není jen naše zásluha, ale jsem pevně přesvědčená, že neziskové organizace jako hlídací pes politických aktivit a prostředník mezi případy porušování lidských práv ve světě a jakýmsi „veřejným vědomím“ hrají nesporně důležitou roli. Navíc AI výsledky své práce – alespoň tam, kde to je možné – důkladně měří. Například ze všech případů jednotlivců v ohrožení, za něž podporovatelé AI píšou dopisy nebo podepisují petice, dojde v celé 1/3 případů k propuštění nebo výraznému zlepšení situace toho člověka. To je úžasné číslo, mnoho lidí nám oponuje s tím, že šance, že se něco změní, je tak 1:1 000 000 – a ona je přitom 1:3.

Co považuješ za největší úspěch Amnesty International v poslední době? Dá se to vůbec změřit?

Těžko se dá vyzdvihnout případ jednoho jednotlivce na úkor jiného. Osobně mám velkou radost z úspěchů v rámci kampaně za odpovědné podnikání firem, které se česká AI v uplynulém roce nejvíce věnovala. V únoru se Evropská komise rozhodla dát prostor jednání o pravidlech, která by zavazovala každou firmu, která přenese

své podnikání mimo evropský trh – například využívá dodavatele z Asie nebo v Africe čerpá nerostné suroviny. Takovou firmu by potom bylo možné v Evropě žalovat za škodu, kterou svým jednáním v rozvojovém světě způsobí, což je obrovský průlom do stávající praxe.

AI slaví letos 50 let od svého založení, česká sekce 20 let, co by si jí popřála do budoucnosti?

Hlavně aby jí lidé znali, uvědomovali si, co dělá, a jak málo stačí, aby k jejím výsledkům sami přispěli. Přímo české sekci bych přála, aby naše společnost dozrála k mnohem větší míře občanské zodpovědnosti.

5 Závěr

Cílem práce byla analýza občanského sdružení Amnesty International v ČR. V práci jsem shrnula všechny nezbytně nutné informace k interpretaci činnosti a hospodaření vybrané organizace. Vysvětlila jsem pojmy nestátní neziskový sektor, který jsem začlenila do celkových hospodářských vztahů a dále jsem se významně věnovala pojmu občanské sdružení a jeho základním paradigmátům. Tyto pojmy měly objasnit a blíže přiblížit ekonomický a hospodářský charakter samotné organizace Amnesty International, která do tohoto tzv. třetího sektoru spadá. V druhé kapitole jsem se dále věnovala samotnému hnutí, jeho vnitřní struktuře s bližším popisem Skupin s konkrétním zaměřením na Ostravskou skupinu. V této podkapitole jsem uvedla jak skupina funguje, jakým způsobem se financuje a blíže rozvedla jednotlivé problémy, které mohou narušovat její chod a samotnou existenci. Ve druhé kapitole s názvem *Činnost a hospodaření AI ČR* jsem se snažila celkově nastínit čím se organizace zabývá, jak funguje česká sekce. Věnovala jsem se tedy samotné výsledné činnosti, zejména kampaním i jejím výsledkům.

Ve třetí kapitole, která se zabývala analýzou organizace, jsem značnou pozornost věnovala finanční stránce sdružení a její následné interpretaci. Došla jsem k závěru, že AI ČR je ekonomicky stále posilující a finančně soběstačnou neziskovou organizací. To potvrzuje i nárůst stálých zaměstnanců v Kanceláři AI ČR, který se v loňském roce zvedl z 10 na 12. Tím jsem potvrdila **hypotézu**, kterou jsem si vytyčila v úvodu. Její ekonomické zázemí je silné zejména díky navyšování členské základny, která je významným zdrojem financí. Míra soběstačnosti se odvíjí od fundraisingových aktivit, které jsou sice zatím poskromnu efektivní, za to do budoucna se očekává jejich vysoká návratnost. To si sdružení uvědomuje a proto největší investice putují do rozvíjení nových fundraisingových strategií a samotné činnosti fundraisingového oddělení. V práci jsem ukázala, že Amnesty International v ČR má nejen ekonomicky silné zázemí, ale má také vliv na českou exekutivu případně státní správu. Důkazem může být přijetí např. Antidiskriminačního zákona. Na prosazování a intervenci systémových změn v oblasti lidských práv má zásluhu mimo jiné i Skupina pro mezinárodní otázky, která je součástí AI ČR a je tvořena dobrovolníky. Zajímala jsem se i o obecná rizika, která by v budoucnu mohla narušovat trvalý a zejména plynulý chod organizace. Ty spatřuji v trvalé finanční a

personální udržitelnosti a také v externích vlivech, které mohou působit na organizaci. Tato rizika jsem blíže rozvedla a navrhla jejich možná řešení či způsob jak jim v budoucnu předcházet.

V žurnalistické části jsem využila žánru článku, reportáže, ankety a rozhovoru. V jednotlivých žurnalistických útvarech by se měla prolínat témata, kterými jsem se zabývala v předchozích kapitolách. Článek jsem psala na základě činnosti Ostravské skupiny, která pořádala v Antikvariátu a klubu Fiducia výstavu fotografií a promítání filmu China Blue. Reportáž je mým přímým svědectvím o průběhu Valné hromady AI, která se konala v dubnu 2011 v Praze. Psala jsem nejen o celém průběhu a programu, ale snažila jsem se nastínit zejména atmosféru, která byla uvolněná a příjemná. Anketa byla zaměřena na osobní názory respondentů týkající se otázky porušování lidských práv ve světě. Tím měla být zdůrazněna základní myšlenka, kterou Amnesty vyznává a prosazuje. V rozhovoru se čtenář dozví nejenom o osobní motivaci pro práci koordinátorky aktivismu Gábiny Bártové, ale také, co její práce obnáší, na čem konkrétně pracuje a její celkový náhled na organizaci Amnesty International.

Seznam použité literatury

Sekundární literatura

- BOUKAL, P. Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2009. 303 s. ISBN 978-80-245-1650-9.
- HAMERNÍKOVÁ, B. Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0.
- LEDVINOVÁ, J.; PEŠTA, K. Základy fundraisingu aneb jak získat peníze na prospěšnou činnost. 1. vyd. Praha: ICN, 1996. 141 s.
- REKTORČÍK, J. a kol. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 3. aktual. vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- SKOVAJSA, M. Občanský sektor : organizovaná občanská společnost v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 372 s. ISBN 978-80-7367-681-0.
- ŠOBÁŇOVÁ, P. Fundraising. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 78 s. ISBN 978-80-7368-750-2.
- Zákon č. 83/1990 Sb. o občanském sdružování. In Občanský zákoník k 1.9. 2010. Ostrava: Sagit, 2010. s. 304.
- Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech. [online]. 2000 cit. 2011-04 - 16]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakony_1155.html>.

Tištěná periodika

- POSPÍŠILOVÁ, L. Alarmující Amnesty International. Satisfakce [online]. 2011, č. 1, s.12-15 [cit. 2011-04 - 16]. Dostupný z WWW: <http://www.urmr.cz/files/file/satisfakce_01_2011.pdf>.

Interní dokumenty Amnesty International

- Akční kampaňový balíček. Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2008. s 7.
- Manuál pro pokladníky. Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2009.
- Interní dokument KRKu. Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2011. s 1.
- Výroční zpráva 2005: Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2006. s 11.

Výroční zpráva 2006: Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2007. s 11.

Výroční zpráva 2007: Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2008. s. 11.

Výroční zpráva 2008: Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2009. s. 15.

Výroční zpráva 2009: Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2010. s. 15.

Stanovy 2010. Amnesty International ČR o.s., Praha: Amnesty International ČR, 2011.

Internetové zdroje

www.amnesty.cz [cit. 2011-04-16].

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html [cit. 2011-04-16].

<http://www.amnesty.cz/page/kontaktMezinarodniOtazky/>. [cit. 2011-04-16].

Seznam zkratek

AI	Amnesty International
KRK	Kontrolní a revizní výbor
KV	Koordinační výbor
LZPS	Listina základních práv a svobod
NO	Neziskový sektor
NNO	Nestátní neziskové organizace
UA	Urgentní apel
VH	Valná hromada
ZOS	Zákon o sdružování občanů

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

Bc. Pavla Šuránová
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Dědická 3, 627 00 Brno

Přílohy

Příloha č. 1:

Národní legislativa:

- Listina základních práv a svobod je součástí ústavního pořádku České republiky. Jako nejvyšší zákon ČR Listina právně vymezuje dodržování celé soustavy lidských práv a svobod, hospodářská a sociální práva nevyjímaje. Porušení těchto zásad jednotlivcem či soukromým subjektem a případný právní postih spadá do legislativního systému ČR.

Mezinárodní legislativa:

- Všeobecná deklarace lidských práv
- Úmluvy o lidských právech
 - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966)
 - Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966)
 - Mezinárodní úmluva o eliminaci všech forem rasové diskriminace (1965)
 - Úmluva o eliminaci veškerých forem diskriminace žen (1979)
 - Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (1984)
 - Úmluva o právech dítěte (1989)
 - Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (1990)
- Základní zásady OSN pro použití síly a střelných zbraní příslušníky donucovacích orgánů
- Kodex OSN pro příslušníky donucovacích orgánů
- OSN Deklarace práv původního (domorodého) obyvatelstva
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- MOP (Mezinárodní organizace práce)
 - Deklarace o základních principech a pracovních právech (1998)
 - Úmluva o svobodě sdružování a ochraně práva organizovat se, 1948 (č. 87)
 - Úmluva o právu se organizovat a kolektivně vyjednávat, 1949 (č. 98)
 - Úmluva o nucené práci, 1930 (č. 29)
 - Úmluva o odstranění nucené práce, 1957 (č. 105)
 - Úmluva o stejném odměňování, 1951 (č. 100)

- Úmluva o diskriminaci (zaměstnání a povolání), 1958 (č. 111)
- Úmluva o minimálním věku, 1973 (č. 138)
- Úmluva o nejhorších formách dětské práce, 1999 (č. 182)
- Tripartitní deklarace zásad o nadnárodních podnicích a sociální politice

Mezinárodní standardy a etické kodexy:

- OECD – směrnice OECD pro nadnárodní společnosti (1976, 2000)
<http://www.ilo.org/ilolex/english/recdisp2.htm>
- UN Global Compact <http://www.unglobalcompact.org/>
- Dobrovolné zásady týkající se bezpečnosti a lidských práv
- Equator Principles for Multinational Enterprises <http://www.equatorprinciples.com/>
- Iniciativa ohledně transparentnosti těžebního průmyslu (EITI) <http://eiti.org/>
- Zásady odpovědného investování OSN (PRI) <http://www.unpri.org/>
- Standardy v oblasti řízení, dopadů na životní prostředí, lidská práva a pracovní praktiky, ISO 26000 <http://isotc.iso.org/>

Ochrana těchto práv spadá jak pod jurisdikci jednotlivých národních států EU, tak pod judikatury Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva.

Příloha č. 2.: Přehled dobrých zpráv (výsledků) za rok 2009 – 2010

Tabulka 2.1.

2009	2010
Eritrejské žadatelce o azyl jménem Terhas Mlash Abraha již bezprostředně nehrozí, že bude vypovězena ze Švédska do své původní vlasti, kde by jí hrozilo uvěznění a mučení.	Čínský disident a chartista Čao Š'-jing byl propuštěn.
Jestina Mukoko, aktivistka za lidská práva ze Zimbabwe, která byla 3. prosince unesena ze svého domu, je sice i nadále vězněna, ale je již alespoň známo místo jejího zadržování.	V Mongolsku byl zrušen trest smrti.
Vězeň z Turkmenistánu Waleri Pal byl propuštěn.	V Libyi propuštěn vězeň svědomí Džamal el-Hadži.
Írán: Kurdská aktivistka za práva žen Hana Abdí je na svobodě.	Británie odškodnila muže, který byl neprávem obviněn z podílu na útocích 11. září.
Jamyang Kyi, tibetská hudebnice, byla propuštěna.	Západoafrická země Togo ratifikovala Úmluvu proti mučení.
Nespravedlivě stíhaní čínští manželé byli propuštěni na kauci.	Indonéský vězeň svědomí Yusak Pakage držený 6 let za vyvěšení vlajky byl propuštěn.
Hon na čarodějnice v Gambii skončil. Propuštěny byly stovky lidí.	Po dvou letech byl propuštěn mexický aktivista za lidská práva, který byl zadržován na základě vykonstruovaného obvinění z vraždy.
Region Kurdistan se zavázal k dodržování lidských práv při setkání s delegací Amnesty International.	Mezinárodní úmluva na ochranu všech osob před nuceným zmizením vstoupila v platnost 23. prosince 2010.
Roxana Saberiová, americká novinářka íránského původu, byla po měsíci propuštěna z nechvalně proslulého vězení Evin, když odvolací soud zmírnil její osmiletý trest odnětí svobody za údajnou spolupráci s nepřátelskou zemí.	Gambie: vůdce opozice Femi Peters byl propuštěn z vězení
Politický vězeň dr. Binayak Sen byl v úterý po dvou letech strávených za mřížemi propuštěn na kauci z vězení Raipur v centrální Indii	Indické ministerstvo životního prostředí zamítlo návrh projektu na rozšíření hliníkových dolů společnosti Vedanta Resources v Orisse.
Prezident Litvy Valdas Adamkus na nátlak Amnesty International a dalších mezinárodních organizací vetoval zákon, který zakazoval „propagandu homosexuality a bisexuality“	Barmská disidentka a držitelka Nobelovy ceny míru Aung San Suu Kyi byla propuštěna
Neprávem uvězněný Palestinec byl po 15 letech propuštěn z libanonského vězení	
Manželka guantánamského zajatce byla v Sýrii propuštěna z vězení	
Francouzská studentka, která byla uvězněna za fotografování demonstrací proti výsledkům prezidentských voleb, které posílala do Francie, byla propuštěna na kauci z íránského vězení	
Íránec Caspian Makan, svědek zabití Nedy Aghan Soltan a zároveň i její snoubenec, byl dle dostupných informací propuštěn na kauci z teheránského vězení Evin.	
Aktivistka Jestina Mukoko ze Zimbabwe zproštěna obvinění	
Dva íráňští uprchlíci, kterým Turecko odmítlo poskytnout azyl, byli po více než roce neoprávněného zadržování propuštěni z vazby.	